

มัสยิดกรือเซะ

ตงกู กูติน ยะโก๊บ

ยังเป็นที่ถกเถียงและโต้ถามกัน อยู่เสมอว่า ท่านานมัสยิดกรือเซะ เจ้าแม่ ล้มกอเหนี่ยว และพี่ชายเจ้าแม่ล้มกอ เหนี่ยวชื่อว่า ล้มโต๊ะเคียม ผู้ซึ่งได้มาอยู่ที่ เมืองปัตตานี เข้ารีตนับถือศาสนา อิสลาม และได้แต่งงานกับสตรีมุสลิมนั้น แท้จริงเป็นอย่างไร และใครคือลูก หลานผู้สืบสกุลต่อมา

เมื่อเร็ว ๆ นี้ คุณสว่าง เลิศฤทธิ์ ได้รับบทความชิ้นหนึ่งจากคุณสวาสดี พิพิธภักดี ภรรยาของพระยาพิพิธภักดี อดีตเจ้านายสำคัญคนหนึ่งของเมือง ยะหริ่ง บทความเดิมชื่อ Masjid Kersik เป็นภาษารูมี (ภาษายาฮยาซาร์ มาเลเซีย) รวบรวมโดย ตงกู กูติน ยะโก๊บ และได้มอบให้ ดร.อิสมาแอล ฮาบัด เรียบเรียงเป็นบทความ คุณสวาสดี พิพิธภักดี

ได้รับบทความนี้จาก ตงกู กูติน ยะโก๊บ ซึ่งเป็นหลานชายของพระยาพิพิธภักดี และได้มอบหมายให้อาจารย์ชาเฮด อับดุลละห์ อาจารย์มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ ถอดแปลเป็นภาษาไทย

ตงกู กูติน ยะโก๊บ เป็นหลานชายของตงกู อับดุลรอหมาน อดีตนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ปัจจุบันเป็นข้าราชการ บำนาญอยู่ในรัฐเคดาห์ ส่วน ดร.อิสมาแอล ฮาบัด ผู้เรียบเรียงเป็นภาษารูมี ตามคำบอกเล่าของตงกู กูติน ยะโก๊บ เป็นคนรัฐเคดาห์ เช่นกัน

คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณ คุณสวาสดี พิพิธภักดี และคุณ.สุภาวดี ดิษพงษ์ ที่ช่วยประสานงานติดต่อกับผู้ที่ เกี่ยวข้องจนได้แหล่งที่มาของบทความ ชัดเจนขึ้น

มีเรื่องเล่ากันต่อ ๆ มาว่าในสมัยก่อนนั้นมัสยิดแห่งนี้ถูกฟ้าผ่าสามครั้ง หลังถูกฟ้าผ่าก็ได้รับการซ่อมใหม่ และก็ถูกฟ้าผ่าอีกเป็นเช่นนี้ครั้งแล้วครั้งเล่า

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ปรากฏว่าศาสนาอิสลามได้เข้ามาในปัตตานีก่อนเข้าไปยังมะละกา และปัตตานีก็ได้กลายเป็นรัฐอิสลาม ศูนย์การเผยแพร่ศาสนาอิสลามในภูมิภาคนี้

สภาพทางภูมิศาสตร์ที่ดี โดยมีอ่าวอันกว้างใหญ่ซึ่งเหมาะแก่การเป็นที่กำบังแก่เรือเพื่อหลบพายุและคลื่นทำให้ชาวฮอลันดาและชาวอังกฤษต่างก็พากันเข้ามาตั้งสำนักงานสาขาเพื่อค้าขายในต้นศตวรรษที่ ๑๗ (ค.ศ.) โดยเหตุนี้ปัตตานีจึงกลายเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศ

ปัตตานีก็ตกอยู่ในสภาพที่ไม่แตกต่างไปจากเคดาห์ต้องทำสงครามกับสยามติดต่อกันมาหลายครั้งจนทำให้ประชาชนต้องเสียชีวิตและทุกข์ทรมานเป็นจำนวนมาก

ปัตตานีนั้น มีความแตกต่างไปจากเมืองอื่น ๆ ในละแวกนี้ ตรงที่ปัตตานีเคยอยู่ภายใต้การปกครองของราชินี (ระตู) ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๕๙๔

เมืองปัตตานีแบ่งออกเป็น ๘ เขตการปกครอง (อำเภอ) ซึ่งประกอบด้วย ๑ อำเภอเมือง ๒ โคนโพธิ์ ๓ หนองจิก (โต๊ะยง) ๔ ยะรัง ๕ ยะหริ่ง (ยามู) ๖ ปะนาละ ๗ มายอ ๘ สายบุรี (ตะลุบัน)

ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ระตูองค์แรกคือ ระตูเยีย (๑๕๙๔-๑๖๑๖) ถัดมาก็คือ ระตูปูริ (๑๖๑๖-๑๖๒๕) หลังจากนั้นคือ ระตูสูง (๑๖๒๕-๑๖๓๕) และองค์สุดท้าย คือ ระตูกูนิง (๑๖๓๕-๑๖๘๘)

ในสมัยการปกครองของระตูบูริ กษัตริย์สยามได้วางแผนเพื่อทำศึกกับปัตตานีอีกครั้งหนึ่งเพื่อเป็นการแก้แค้น เพราะเคยพ่ายแพ้มาก่อนหน้านี้แล้ว ทางฝ่ายปัตตานีก็เตรียมพร้อมโดยการบรรจุกระสุนปืนใหญ่จำนวนมาก โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญชาวจีน ชื่อ ลี้ม โต๊ะ เกียน

หลังจากระตูกูนิงสิ้นพระชนม์ ระยะเวลาการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีเชื้อสายของเจ้าเมืองกลันตันขึ้นมาเป็นเจ้าเมืองปัตตานี และตั้งแต่นั้นมาไม่มีการรุกรานจากไทยเลย (...ไม่ขัด...) ได้เกิดสงครามระหว่างปัตตานีกับไทยขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง ขณะนั้นปัตตานีอยู่ภายใต้การปกครองของสุลต่าน มุฮัมมัด (ไม่ขัด) ในปี ๑๗๙๕ ปัตตานีแพ้สงครามจึงตกอยู่

“จะเห็นได้ว่าชาวปัตตานีมีความสัมพันธ์ทางครอบครัวที่ไม่เคยขาดตอนเป็นเวลาหลายศตวรรษ ในฐานะความเป็นครอบครัวร่วมสายและโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นเชื้อพระวงศ์ระหว่างปัตตานีกับรัฐต่าง ๆ”

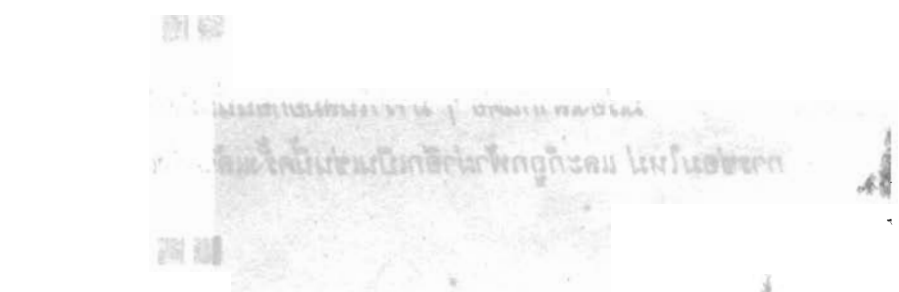
ภายใต้การปกครองของไทย

อนึ่ง ราชยาเปอร์มูวัน เปอร์ลิส (มณฑล) ของจันเมืองเปอร์ลิส คนปัจจุบัน และอนุชาของท่าน คือ ๔พณฯ ดิงกู-อะฮุนมัด ริทาฮุดดินมีเชื้อพระวงศ์ของเจ้าเมืองปัตตานี (อำเภอมือเบะ) และสายบุรี (ตะลุบัน) ส่วนมเหสีของสุลต่านกะลันตันเป็นเชื้อพระวงศ์ของเจ้าเมืองยะหริ่ง (ยามู)

จะเห็นได้ว่าชาวปัตตานีมีความสัมพันธ์ทางครอบครัวที่ไม่เคยขาดตอนเป็นเวลาหลายศตวรรษ ในฐานะความเป็นครอบครัวร่วมสายและโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นเชื้อพระวงศ์ระหว่างปัตตานีกับรัฐต่าง ๆ ในมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐกัลันตัน เคดาห์ และเปอร์ลิส

มีเรื่องบอกเล่าต่อกันมาว่า (ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความเป็นไปได้สูง ทั้งนี้ผู้เขียนได้ทราบเรื่องราวจากแม่ยายของผู้เขียนเอง ซึ่งเป็นผู้มีเชื้อสายของเจ้าเมืองยะหริ่ง) ลิม โต๊ะ เกียน ตามที่ได้ระบุมาแล้วในตอนต้นนั้นเป็นเจ้าของจากเมืองจีน (จากมณฑลไคหนิงไม่เป็นที่ทราบกันอย่างแน่ชัด) เจ้าชายองค์นี้ได้เดินทางมาจากเมืองจีน เพราะไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ครองเมือง หลังจากการสิ้นพระชนม์ของพระบิดา ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งนั้น คือ พระอนุชาของท่าน

ลิม โต๊ะ เกียน จึงออกเดินทางจากเมืองจีนลงมาจนถึงปัตตานีและอาศัย

อยู่เป็นการถาวรที่ปัตตานีที่ต้นหยงดูโละ ลิม โต๊ะ เกียน เชี่ยวชาญในการสร้างปืนใหญ่และดินปืน จึงเป็นเหตุให้เจ้าเมืองในขณะนั้นเก็บให้เป็นผู้รับราชการเกี่ยวกับปืน

ลิม โต๊ะ เกียน หลงรักเจ้าหญิงของปัตตานีท่านหนึ่งมีนามว่า “เนนจาฮายา” ลิม โต๊ะ เกียน จึงรับนับถือศาสนาอิสลามแล้วแต่งงานกับเนนจาฮายา

คนปัจจุบันเรียก ลิม โต๊ะ เกียน ว่า โต๊ะ อาโกะ Tok Agok จาก

การแต่งงานดังกล่าว Tok Agok (ลิม โต๊ะ เกียน) ได้ลูก ๒ คน คือ แวยูโซ๊ะ (เรียกกันว่า โต๊ะก็โต๊ะแวยูโซ๊ะ) และอีกท่านหนึ่งไม่เป็นที่ทราบกันว่าชื่ออะไร

แต่ลูกหลานของเขาใช้นามสกุลว่า Mekong Sedi (แม่กองสือดี) ซึ่งยังมีคนอีกเป็นจำนวนมากที่ยามู ส่วน โต๊ะ อาโกะ นั้นท่านเสียชีวิตเมื่อไรก็ไม่เป็นที่ประจักษ์ แต่สุสานยังอยู่ที่ต้นหยงดูโละ

โต๊ะ อาโกะ เป็นผู้สร้างมัสยิดกรือชะ ดังที่เห็นในรูปข้างบน

ในช่วงระยะเวลาของการสร้าง มัสยิดหรือเซ่นั้น น้องสาวของ ลิม โต๊ะ เกียน ที่มีชื่อว่า ลิม โก เนียว ได้เดินทางมาจากเมืองจีนเพื่อตามหาพี่ชาย เมื่อพบแล้วก็ชวนพี่ชายกลับไปเมืองจีน แต่พี่ชายปฏิเสธเพราะท่านได้นับถือศาสนาอิสลามแล้ว และได้สมรสอีกทั้งยังกำลังสร้างมัสยิดหลังหนึ่งอยู่

ลิม โก เนียว โกรธมากเพราะพี่ชายไม่ยอมกลับไปเป็นเจ้าเมืองตามคำขอร้อง

เหล่านี้เป็นเหตุทำให้เกิดการสาบแช่งเพื่อให้มัสยิดโดนฟ้าผ่า (อัลลอฮ์เท่านั้นที่ทรงทราบ)

มีเรื่องเล่ากันต่อๆ มาว่า ในสมัยก่อนนั้นมัสยิดแห่งนี้ถูกฟ้าผ่าสามครั้ง หลังถูกฟ้าผ่าก็ได้รับการซ่อมใหม่ และก็ถูกฟ้าผ่าอีกเป็นเช่นนี้ครั้งแล้วครั้งเล่า

ทางด้าน ลิม โก เนียว ในเมื่อความพยายามทุกวิถีทางในการชักชวนพี่ชายให้กลับไปเมืองจีนไม่สำเร็จก็รู้สึกผิดหวังและเสียใจเป็นที่สุด เลยตัดสินใจฆ่าตัวตายโดยการแขวนคอกับต้นมะม่วงหิมพานต์ที่ไม่ไกลไปจากมัสยิดมากนักและได้รับการฝังในสุสานใกล้เคียงมัสยิดดังที่เห็นในภาพ

ปัจจุบันสุสานของเจ้าแม่ลิมกอเนียวมีชื่อเสียงมาก เป็นสถานที่ชาวไทยชาวจีนเป็นจำนวนมากกราบไหว้อธิษฐานขอพรอยู่เป็นประจำ พอที่จะคาดกันได้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ในปี ค.ศ. ๑๗๕๐

ในปี ค.ศ. ๑๗๙๕ แวญโซ๊ะ (โต๊ะก็โต๊ะแวญโซ๊ะ) ยังเล็กอยู่ท่านถูกจับไปเป็นเชลย ถูกพาไปกรุงเทพฯ และเป็นโอรสบุญธรรมของเจ้าเมืองสยามถูกส่ง

ไปเรียนในวัดรวมกันกับเด็กอื่น ๆ ท่านมีความเฉลียวฉลาดมากจนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้า (เด็ก) วัด

เมื่อโตขึ้นมาแล้วก็ถูกส่งกลับมายังปัตตานีและได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองยะหริ่ง

หลังจากการถึงแก่กรรมของแวญโซ๊ะแล้ว บุตรคนโตซึ่งมีชื่อว่ารายอนิเมาะ Raja Nik ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมือง (ได้รับสมญานามว่า โต๊ะกูรายอ-สุลต่าน)

หลังจากโต๊ะกูรายอสุลต่านถึงแก่กรรม บุตรของท่านชื่อ รายอนิโอะ Tok Nik Wak ขึ้นมาเป็นเจ้าเมือง (สมญานามว่า โต๊ะ กู ญา Tok Ku Ja)

ในภาษาไทยเรียกว่า พระยาพิพิธเสนามัตย์ รายอนิโอะ (หรือพระยาพิพิธเสนามัตย์) มีบุตร ๓ ท่านและธิดาอีกหลายท่าน

บุตรคนโตชื่อ ตนกุมุดา (เป็นที่รู้จักในนามโต๊ะ กู พระ Tok Ku Prak พระพิพิธภักดี) ท่านได้เป็นผู้ว่าราชการที่จังหวัดสตูลในสมัยเดียวกับท่านตนกู อับดุลเราะห์หมานบุตราเป็นนายอำเภอที่เกาะลังกาวิ ทั้งสองเป็นสหายที่สนิทกันมาก

รายอนิโอะ (พระยาพิพิธเสนามัตย์) หรือ โต๊ะ กู ญา Tok Ku Ja) ถึงแก่กรรม ๓ วัน หลังจากทหารญี่ปุ่นยึดปัตตานี (ธันวาคม ๑๙๔๑)

ตนกุมุดา (โต๊ะ กู พระ) มีบุตรชาย ๓ ท่าน และบุตริ ๓ ท่าน

ตนกูฮามิต บุตรคนที่สองของตนกุมุดา Ton Ku Muda เป็นบิดาของมเหสีของสุลต่านกัลันตันปัจจุบัน ●

มีบันทึกว่า...

ปัจจุบัน สุสานของเจ้าแม่ลิมกอเนียวก็มีชื่อเสียงมาก เป็นสถานที่ชาวไทย ชาวจีนเป็นจำนวนมากกราบไหว้อธิษฐานขอพรอยู่เป็นประจำ พอที่จะคาดกันได้ว่า เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ใน ปี ค.ศ. ๑๗๕๐